UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

7 päivänä maaliskuuta 2013*

Arvonlisävero — Direktiivi 77/388/ETY — Erityisten sijoitusrahastojen hallinnoinnin vapautus arvonlisäverosta — Ulottuvuus — Ammatilliset eläkejärjestelmät

Asiassa C-424/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka First-tier Tribunal (Tax Chamber) (Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 8.7.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.8.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd,

National Association of Pension Funds Ltd,

Ford Pension Fund Trustees Ltd,

Ford Salaried Pension Fund Trustees Ltd ja

Ford Pension Scheme for Senior Staff Trustee Ltd

vastaan

Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A Borg Barthet, E. Levits, J.-J. Kasel ja M. Safjan (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.9.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd ym., edustajanaan P. Lasok, QC, solicitor A. Brownin valtuuttamana

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään C. Murrell, avustajanaan barrister R. Hill,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

— Euroopan komissio, asiamiehinään R. Lyal ja C. Soulay,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi) 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan ja yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1) 135 artiklan 1 kohdan g alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd ym. ja Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (jäljempänä Commissioners) ja jossa on kyse siitä, että Commissioners on kieltäytynyt vapauttamasta arvonlisäverosta Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd ym:iden tarjoamia rahastojen hallinnointipalveluja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Kuudes direktiivi on kumottu direktiivillä 2006/112, joka tuli voimaan 1.1.2007. Pääasiassa kyseessä oleva ajanjakso muodostuu 1.7.2004 ja 30.6.2007 välisestä ajanjaksosta, joten näitä kumpaakin direktiiviä sovelletaan pääasiaan.

4 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohta ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohta on laadittu samaa sanamuotoa käyttäen. Kyseisten säännösten mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava arvonlisäverosta "jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen [hallinnointi]".

Yhdistyneen kuningaskunnan oikeus

5 Direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohta oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä vuoden 1994 arvonlisäverolain (Value Added Tax Act 1994) liitteessä 9 olevan 5 ryhmän 9 ja 10 kohdalla, joiden mukaan verosta vapautettiin

"9. toimiluvan saaneen osuustrustijärjestelyn ['authorised unit trust'; jäljempänä AUT] tai trustipohjaisen järjestelyn hallinnointi

10. avoimen sijoitusyhtiön ['Open-ended investment company'; jäljempänä OEIC] omaisuusjärjestelyn hallinnointi".

6 Asiassa C-363/05, JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust ja The Association of Investment Trust Companies, 28.6.2007 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-5517; jäljempänä Claverhouse-tuomio) omaksutun ratkaisun huomioon ottamiseksi kyseisten 9 ja 10 kohdan soveltamisalaa laajennettiin 1.10.2008 alkaen vuoden 2008 arvonlisäveroa (rahatalousasiat) koskevalla asetuksella (Value Added Tax

(Finance) (No. 2) Order 2008). Kyseisten kohtien mukaan verosta on vastedes vapautettu OEIC- ja AUT-muotoisten yhteissijoitusyritysten hallinnointi sekä Investment trust company -tyyppisten suljettujen yhteissijoitusyritysten hallinnointi.

7 Vuoden 1994 arvonlisäverolain liitteessä 9 olevaa 5 ryhmää koskevassa alaviitteessä 6 todetaan, että OEIC:t ja AUT:t määritellään vuoden 2000 rahoituspalveluista ja -markkinoista annetussa laissa (Financial Services and Markets Act 2000).

8 Jälkimmäisen lain XVII osassa säädetään muun muassa seuraavaa:

”235.

Yhteissijoitusjärjestelyt

(1) Tässä osassa ’yhteissijoitusjärjestelyllä’ tarkoitetaan kaikenlaiseen omaisuuteen, mukaan lukien raha, liittyviä järjestelyjä, joiden tarkoituksena on, että järjestelyyn osallistuvat henkilöt saavat (joko niin, että heistä tulee omaisuuden tai jonkin sen osan omistajia tai muulla tavoin) osuuden voitoista tai tuloista, joita syntyy omaisuuden hankkimisesta, hallussapidosta, hallinnoinnista tai myymisestä, tai tällaisista voitoista tai tuloista maksettavista summista tai vastaanottavat tällaisia voittoja, tuloja tai summia, taikka joilla on tällainen vaikutus.

(2) Järjestelyjen on oltava sellaisia, että osallistuvilla henkilöillä (jäljempänä osallistujat) ei ole päivittäistä määräysvaltaa omaisuuden hallinnointiin riippumatta siitä, onko heillä oikeutta tulla kuulluksi tai antaa ohjeita.

(3) Järjestelyillä on oltava myös jompikumpi tai molemmat seuraavista ominaisuuksista:

(a) osallistujien suorittamat osallistumismaksut ja voitot tai tulot, joista maksut on heille suoritettava, yhdistetään varallisuuskokonaisuudeksi

(b) omaisuutta hallinnoi kokonaisuutena järjestelyn hoitaja tai sitä hallinnoidaan hänen puolestaan

– –

236.

Avoimet sijoitusyhtiöt

(1) Tässä osassa ’avoimella sijoitusyhtiöllä’ tarkoitetaan yhteissijoitusjärjestelyä, joka täyttää sekä omaisuutta koskevan edellytyksen että sijoitusta koskevan edellytyksen.

(2) Omaisuutta koskeva edellytys on, että omaisuus kuuluu taloudelliselta kannalta yhteisölle (body corporate (BC)) ja että yhteisö hallinnoi sitä tai sitä hallinnoidaan sen puolesta ja että kyseisen yhteisön tarkoituksena on sen rahastojen sijoittaminen tavoitteenaan

(a) sijoittamiseen liittyvän riskin hajauttaminen ja

(b) yhteisön harjoittamasta tai sen puolesta harjoitetusta näiden rahastojen hallinnoinnista saatavista tuloksista koituvien etujen antaminen sen jäsenille.

– –

237.

Muut määritelmät

– –(3) Tässä osassa —

’toimiluvan saaneella osuustrustijärjestelyllä’ tarkoitetaan osuustrustijärjestelyä, jolle on myönnetty tässä laissa tarkoitettu lupa 243 §:n nojalla tehdyllä voimassa olevalla päätöksellä;

’toimiluvan saaneella avoimella sijoitusyhtiöllä’ tarkoitetaan yhteisöä, joka on perustettu 262 §:ssä tarkoitetun asetuksen nojalla ja jota koskeva toimilupapäätös on voimassa minkä tahansa sellaisen säännöksen nojalla, joka on annettu tällaisessa asetuksessa kyseisen pykälän 2 momentin 1 kohdan nojalla;

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd (jäljempänä Wheels) on yksi sellaisen rahaston trustee, johon on asetettu yhteisessä sijoitustarkoituksessa sellaisten ammatillisten eläkejärjestelmien varat, jotka Ford Motor Company -niminen yritys on perustanut täyttääkseen kansalliseen lainsäädäntöön ja työehtosopimuksiin perustuvat velvoitteensa.

10 Kukin järjestelmä tarjoaa tiettyyn ryhmään kuuluville entisille työntekijöille eläkkeitä, jotka lasketaan järjestelmään kuuluvien jäsenten viimeisen palkan ja yrityksen palveluksessa työskentelyn keston perusteella. Järjestelmään, johon kaikki työntekijät voivat liittyä liittymisen olematta kuitenkaan pakollista, kuuluvat henkilöt maksavat työsuhteensa aikana kiinteämääräisiä maksuja, jotka vähennetään heidän palkastaan. Myös työnantaja maksaa maksuja, jotka ovat riittävän suuria varmistamaan eläke-etuuksista aiheutuvien kustannusten loppuosuuden rahoittamisen.

11 Tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Capital International Limited tarjosi rahastojen hallinnointipalveluja Wheelsille. Yhdistyneen kuningaskunnan arvonlisäveroa koskevien lainsäännösten mukaan arvonlisävero veloitettiin Wheelsiltä ja se tilitettiin tällä perusteella vastaajana olevalle Commissionersille.

12 Capital International Limited vaati vuoden 2007 syyskuussa Claverhouse-tuomion julistamisen jälkeen Commissionersia palauttamaan sen tarjoamien rahastojen hallinnointipalvelujen suorittamiseen liittyvän arvonlisäveron ja väitti, että kyseiset palvelut kuuluvat direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdan tai kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltamisalaan kyseessä olevasta ajanjaksosta riippuen.

13 Commissioners hylkäsi kyseisen vaatimuksen 2.1.2008 tekemällään päätöksellä. Wheels nosti siis tuosta päätöksestä kanteen First-tier Tribunalissa (Tax Chamber). Vaikka Wheelsille tarjotut palvelut ovat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyssä vapautuksessa tarkoitettuja hallinnointipalveluja, se, voidaanko Wheelsillä oleva rahasto luonnehtia mainitussa vapautuksessa tarkoitetuksi ”erityiseksi sijoitusrahastoksi”, ei kuitenkaan ole selvää.

14 First-tier Tribunal (Tax Chamber) päätti siis lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voiko [kuudennen direktiivin] 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa olevaan käsitteeseen ’erityinen sijoitusrahasto’ sisältyä i) työnantajan perustama ammatillinen eläkejärjestelmä, jolla on tarkoitus tarjota eläke-etuuksia työntekijöille, ja/tai ii) yhteissijoitusrahasto, jossa usean tällaisen eläkejärjestelmän varat yhdistetään sijoitustarkoituksiin, kun kyseisten eläkejärjestelmien yhteydessä

a) jäsenen saatavissa olevat eläke-etuudet määritetään etukäteen järjestelmän perustamista koskevissa oikeudellisissa asiakirjoissa (käyttämällä kaavaa, joka perustuu jäsenen työnantajan palveluksessa työskentelyn kestoon ja hänen palkkaansa), eivätkä eläke-etuudet määräydy järjestelmän varojen arvon perusteella,

b) työnantaja on velvollinen suorittamaan maksuja järjestelmään,

c) ainoastaan työnantajan työntekijät voivat osallistua järjestelmään ja saada sen nojalla eläke-etuuksia (järjestelmään osallistujasta käytetään tässä nimitystä ’jäsen’),

d) työntekijä voi vapaasti päättää, liittyykö hän järjestelmään,

e) jäsenenä oleva työntekijä on tavallisesti velvollinen suorittamaan järjestelmään maksuja, joiden suuruus on tietty prosenttiosuus hänen palkastaan,

f) järjestelmän trustee yhdistää työnantajan ja jäsenten suorittamat maksut, ja ne sijoitetaan (yleensä arvopapereihin), jotta voidaan tarjota rahasto, josta järjestelmän etuudet maksetaan jäsenille,

g) jos järjestelmässä on enemmän varoja kuin järjestelmästä tarjottavien etuuksien rahoittamiseen tarvitaan, järjestelmän trustee ja/tai työnantaja voivat järjestelmän ehtojen ja kansalliseen oikeuteen sisältyvien asiaa koskevien säännösten mukaisesti valita yhden tai useamman seuraavista vaihtoehdoista: i) pienentää työnantajan järjestelmään suorittamia maksuja, ii) siirtää koko ylijäämän tai osan siitä työnantajalle tai iii) parantaa jäsenille järjestelmästä tarjottavia etuuksia,

h) jos järjestelmässä on vähemmän varoja kuin järjestelmästä tarjottavien etuuksien rahoittamiseen tarvitaan, työnantaja on tavallisesti velvollinen täyttämään vajeen, ja jos työnantaja ei tee tai ei pysty tekemään näin, jäsenten saamia etuuksia vähennetään,

i) jäsenet voivat suorittaa järjestelmään ylimääräisiä vapaaehtoisia maksuja, joita ei säilytetä järjestelmässä vaan siirretään kolmannelle osapuolelle sijoitettaviksi ja lisäetuuksien tarjoamiseksi tehtyjen sijoitusten tuottavuuden perusteella (tällaiset järjestelyt ovat arvonlisäverottomia),

j) jäsenillä on oikeus siirtää järjestelmässä kertyneet etuutensa (joiden arvo määritetään etuuksilla siirtohetkellä olevan vakuutusmatemaattisen arvon perusteella) muihin eläkejärjestelmiin,

k) työnantajan ja jäsenten järjestelmään suorittamia maksuja ei pidetä jäsenvaltion tuloverotuksessa jäsenten tulona,

l) jäsenten järjestelmästä saamat eläke-etuudet katsotaan jäsenvaltion tuloverotuksessa jäsenten tuloksi ja

m) järjestelmän hallinnointikuluista vastaa työnantaja eivätkä järjestelmän jäsenet?

2) Kun otetaan huomioon i) [kuudennen direktiivin] 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen tavoite, ii) verotuksen neutraalisuutta koskeva periaate ja iii) edellä ensimmäisessä kysymyksessä esitetyt olosuhteet,

a) onko jäsenvaltiolla oikeus määritellä kansallisessa lainsäädännössä 'erityisten sijoitusrahastojen' käsitteeseen sisältyvät rahastot siten, että tällaisten rahastojen ulkopuolelle jätetään edellä ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetun tyyppiset rahastot mutta siihen sisällytetään [arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20.12.1985 annetussa [neuvoston] direktiivissä 85/611[/ETY (EYVL L 375, s. 3)], sellaisena kuin se on muutettuna [21.1.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/108/EY (EYVL L 41, s. 31; jäljempänä yhteissijoitusyrityksistä annettu direktiivi)], määritellyt yhteissijoitusyritykset ja

b) missä määrin (jos lainkaan) seuraavat seikat ovat merkityksellisiä arvioitaessa, onko jäsenvaltion määriteltävä edellä ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetun tyyppinen rahasto kansallisessa lainsäädännössään erityiseksi sijoitusrahastoksi:

— rahaston ominaispiirteet (esitetty edellä ensimmäisessä kysymyksessä),

— se, missä määrin rahasto on samanlainen kuin sijoitusvälineet, jotka jäsenvaltio on jo määritellyt erityisiksi sijoitusrahastoiksi, ja näin ollen niiden kilpailija?

3) Jos edellä olevaan toisen kysymyksen b kohdan toiseen luetelmakohtaan vastattaessa on tarpeen määrittää, missä määrin rahasto on samanlainen kuin sijoitusvälineet, jotka jäsenvaltio on jo määritellyt erityisiksi sijoitusrahastoiksi, ja näin ollen niiden kilpailija, onko kyseisen rahaston ja näiden muiden sijoitusvälineiden välisen kilpailun olemassaoloa tai laajuutta tarkasteltava erillään samanlaisuutta koskevasta kysymyksestä?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään lähinnä sitä, kuuluvatko – ja millä edellytyksin – eläkejärjestelmän varat ja sijoitusrahasto, johon kyseiset varat on yhdistetty, kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitetun käsitteen "erityinen sijoitusrahasto" soveltamisalaan.

16 Heti alkuun on huomautettava vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olevan niin, että vaikka muun muassa kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyt vapautukset ovat unionin oikeuden itsenäisiä käsitteitä, joille on lähtökohtaisesti annettava yhteinen määritelmä, jonka tarkoituksena on välttää eroavaisuudet arvonlisäverojärjestelmän soveltamisessa eri jäsenvaltioissa, siten, että jäsenvaltiot eivät voi muuttaa niiden sisältöä, tämä ei ole kuitenkaan tilanne silloin, kun lainsäätäjä on jättänyt jonkin vapautuksen tiettyjen termien määrittelemisen jäsenvaltioiden tehtäväksi (ks. vastaavasti asia C-169/04, Abbey National, tuomio 4.5.2006, Kok., s. I-4027, 38 ja 39 kohta ja em. Claverhouse-tuomio, 19 ja 20 kohta). Kyseisten säännösten mukaan jäsenvaltioilla on oikeus määritellä käsite "erityiset sijoitusrahastot" (ks. vastaavasti em. asia Abbey National, tuomion 40 ja 41 kohta ja em. Claverhouse-tuomio, 43 kohta).

17 Tätä jäsenvaltioille annettua määrittelyvaltaa rajoittaa kuitenkin kielto jättää noudattamatta unionin lainsäätäjän vapautuksen itsensä osalta käyttämiä termejä (ks. em. Claverhouse-tuomio, 21 kohta). Jäsenvaltio ei muun muassa voi riitauttamatta termejä ”erityinen sijoitusrahasto” itsessään valita erityisistä sijoitusrahastoista niitä, joihin vapautusta sovelletaan, ja niitä, joihin sitä ei sovelleta. Mainituilla säännöksillä jäsenvaltiolle annetaan siis ainoastaan toimivalta määritellä kansallisessa oikeudessaan rahastot, jotka kuuluvat käsitteeseen ”erityiset sijoitusrahastot” (ks. em. Claverhouse-tuomio, 41–43 kohta).

18 Käyttäessään toimivaltaansa määritellä käsite ”erityiset sijoitusrahastot” jäsenvaltioiden on myös noudatettava kuudennen direktiivin ja direktiivin 2006/112 tavoitteita sekä yhteiseen arvonlisäverojärjestelmään kuuluvaa verotuksen neutraalisuuden periaatetta (ks. em. Claverhouse-tuomio, 22 ja 43 kohta).

19 Tässä yhteydessä on huomautettava yhtäältä, että erityisten sijoitusrahastojen hallinnointiin liittyvien liiketoimien verosta vapauttamisen tavoitteena on muun muassa helpottaa sijoittajien sijoitusyritysten avulla harjoittamaa arvopaperisijoittamista siten, että arvonlisäverosta aiheutuvat kustannukset jäävät pois, ja varmistaa siten, että yhteinen arvonlisäverojärjestelmä on neutraali tilanteissa, joissa on valittava, tehdäänkö sijoitus suorana sijoituksena arvopapereihin vai yhteissijoitusyrityksen välityksellä (ks. em. asia Abbey National, tuomion 62 kohta ja em. Claverhouse-tuomio, 45 kohta).

20 Verotuksen neutraalisuuden periaatteesta on toisaalta todettava, että kyseinen periaate on esteenä sille, että samoja liiketoimia suorittavia taloudellisia toimijoita kohdeltaisiin eri tavoin arvonlisäveroa kannettaessa (ks. vastaavasti asia C-382/02, Cimber Air, tuomio 16.9.2004, Kok., s. I-8379, 23 ja 24 kohta; asia C-280/04, Jyske Finans, tuomio 8.12.2005, Kok., s. I-10683, 39 kohta; em. asia Abbey National, tuomion 56 kohta ja em. Claverhouse-tuomio, 29 kohta).

21 Lisäksi on huomautettava, ettei kyseinen periaate edellytä, että kyse on täysin samanlaisista liiketoimista. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että mainitun periaatteen vastaista on se, että samankaltaisten ja siis keskenään kilpailevien palvelujen suorittamista kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavoin (ks. mm. asia C-109/02, komissio v. Saksa, tuomio 23.10.2003, Kok., s. I-12691, 20 kohta; yhdistetyt asiat C-453/02 ja C-462/02, Linneweber ja Akritidis, tuomio 17.2.2005, Kok., s. I-1131, 24 kohta; asia C-498/03, Kingscrest Associates ja Montecello, tuomio 26.5.2005, Kok., s. I-4427, 54 kohta; asia C-106/05, L.u.P., tuomio 8.6.2006, Kok., s. I-5123, 32 kohta; asia C-246/04, Turn- und Sportunion Waldburg, tuomio 12.1.2006, Kok., s. I-589, 33 kohta; yhdistetyt asiat C-443/04 ja C-444/04, Solleveld ja van den Hout-van Eijnsbergen, tuomio 27.4.2006, Kok., s. I-3617, 39 kohta ja em. Claverhouse-tuomio, 46 kohta).

22 On siis määritettävä, onko sijoitusrahasto, johon eläkejärjestelmän varat on yhdistetty ja joka on ominaispiirteiltään pääasiassa kyseessä olevan rahaston kaltainen, samanlainen kuin rahastot, jotka ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja ”erityisiä sijoitusrahastoja”, tai onko se siinä määrin samankaltainen kuin jälkimmäiset, että ne kilpailevat keskenään.

23 Tästä on huomautettava, että rahastot, jotka ovat yhteissijoitusyrityksistä annetussa direktiivissä tarkoitettuja yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä, ovat erityisiä sijoitusrahastoja (ks. vastaavasti mm. asia C-44/11, Deutsche Bank, tuomio 19.7.2012, 32 kohta). Kuten mainitun direktiivin 1 artiklan 2 kohdasta ilmenee, yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavat yritykset ovat näet AUT:n ja OEIC:n kaltaisia yrityksiä (ks. vastaavasti em. Claverhouse-tuomio, 50 kohta), joiden ainoana tarkoituksena on kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetyn vapautuksen tavoitteen mukaisesti yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen.

24 Erityisinä sijoitusrahastoina on lisäksi pidettävä rahastoja, jotka eivät ole yhteissijoitusyrityksistä annetussa direktiivissä tarkoitettuja yhteissijoitusyrityksiä mutta joilla on samat ominaispiirteet kuin yhteissijoitusyrityksillä ja jotka suorittavat siis samoja liiketoimia tai jotka ovat ainakin piirteiltään siinä määrin samankaltaisia, että ne kilpailevat yhteissijoitusyritysten kanssa (ks. vastaavasti em. asia Abbey National, tuomion 53–56 kohta ja em. Claverhouse-tuomio, 48–51 kohta).

25 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaista sijoitusrahastoa, johon eläkejärjestelmän varat on yhdistetty, ei kuitenkaan voida pitää yhteissijoitusyrityksistä annetussa direktiivissä tarkoitettuna yhteissijoitusyrityksenä. Tällainen rahasto ei näet ole yleisölle avoin, vaan se on, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, työhön liittyvä etu, jonka työnantajat antavat ainoastaan työntekijöilleen. Tällainen rahasto ei siis ole samanlainen kuin rahastot, jotka ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja ”erityisiä sijoitusrahastoja”.

26 Tällainen sijoitusrahasto ei myöskään ole siinä määrin samankaltainen kuin yhteissijoitusyrityksistä annetussa direktiivissä määritellyt yhteissijoitusyritykset, että ne kilpailisivat viimeksi mainittujen kanssa. Useat ominaispiirteet näet erottavat ne niin, että niiden ei voida katsoa tyydyttävän samoja tarpeita.

27 Erityisesti on todettava, etteivät pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen eläkejärjestelmään kuuluvat henkilöt vastaa sen sijoitusrahaston, johon mainitun järjestelmän varat on yhdistetty, hallinnointiin liittyvistä riskeistä, toisin kuin yksityiset sijoittajat, jotka sijoittavat omaisuuttaan yhteissijoitusyritykseen (ks. vastaavasti em. Claverhouse-tuomio, 50 kohta). Eläke, jonka työntekijä, joka on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen eläkejärjestelmän jäsen, voi saada, ei riipu mitenkään järjestelmän varojen arvosta ja järjestelmän hallinnoijien tekemien sijoitusten tuloksista vaan on määritetty etukäteen työnantajan palveluksessa työskentelyn keston ja palkan perusteella, kun taas tuotto, jonka yhteissijoitusyrityksen osuuksia ostavat henkilöt voivat toivoa saavansa, riippuu sitä vastoin rahaston hallinnoijien sen ajanjakson kuluessa, jona kyseisillä henkilöillä on osuudet omistuksessaan, tekemien sijoitusten tuloksista.

28 Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen eläkejärjestelmä eroaa lisäksi yhteissijoitusyrityksestä myös työnantajan kannalta katsoen. Työnantaja ei ole samankaltaisessa tilanteessa kuin yhteissijoitusyrityksen sijoittaja, koska vaikka myös työnantajan on vastattava järjestelmän hallinnoijien tekemien sijoitusten taloudellisista seurauksista, maksut, jotka se suorittaa eläkejärjestelmään, ovat kuitenkin työnantajalle keino täyttää lakisääteiset velvoitteensa työntekijöihinsä nähden.

29 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella kysymyksiin on vastattava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaa ja direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa on tulkittava siten, että sijoitusrahasto, johon eläkejärjestelmän varat on yhdistetty, ei kuulu noissa säännöksissä tarkoitetun sellaisen ”erityisen sijoitusrahaston” käsitteen soveltamisalaan, jonka hallinnointi voidaan kyseisten direktiivien tavoitteen ja verotuksen neutraalisuuden periaatteen valossa vapauttaa arvonlisäverosta, koska eläkejärjestelmään kuuluvat henkilöt eivät vastaa mainitun rahaston hallinnointiin liittyvistä riskeistä ja koska maksut, jotka työnantaja suorittaa eläkejärjestelmään, ovat työnantajalle keino täyttää lakisääteiset velvoitteensa työntekijöihinsä nähden.

Oikeudenkäyntikulut

30 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaa ja yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 135 artiklan 1 kohdan g alakohtaa on tulkittava siten, että sijoitusrahasto, johon eläkejärjestelmän varat on yhdistetty, ei kuulu noissa säännöksissä tarkoitetun sellaisen ”erityisen sijoitusrahaston” käsitteen soveltamisalaan, jonka hallinnointi voidaan kyseisten direktiivien tavoitteen ja verotuksen neutraalisuuden periaatteen valossa vapauttaa arvonlisäverosta, koska eläkejärjestelmään kuuluvat henkilöt eivät vastaa mainitun rahaston hallinnointiin liittyvistä riskeistä ja koska maksut, jotka työnantaja suorittaa eläkejärjestelmään, ovat työnantajalle keino täyttää lakisääteiset velvoitteensa työntekijöihinsä nähden.

Allekirjoitukset